

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. V. An lex irritans actum ipso jure, ut effectum sortiatur, indigeat
sententiá?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

sed etiam, ut obtineat vim efficaciter irritandi, revocandi, suspendendi &c. tum quia intimatio fieri debet etiam ut *prescripto legum manifestius intellecto, subditi prescripta faciant*, ut diximus num. 104. ex L. *Leges sacratissima*; tum quia prudenter presumi non potest, esse de mente Legislatoris, contractus ex natura rei licitos prius irritare comparatione eos ignoranter celebrantium, quam id debite intimatum sit, ut diximus n. 116. tum quia hic locum omnino habet ratio, & argumentum gravium Doctorum, hanc intimationem requirentium non tantum ad hoc, ut vim obtineat legis obligatio, sed etiam facultatum revocatio, contractuum, & aliarum dispositionum irritatio, ad cavenda Reipublice mala gravissima, de quibus egimus à n. 137.

1172. Ad rationem in contrarium R. negando, quod lex irritans teneat, vel afficiat ignorantes etiam quoad vim inducendi nullitatem in actus eorum, quando ea lex legitime intimata non est, cum sufficienti latitudine temporis, ut ejus notitia, etiam in quantum irritantis, moraliter diffundi possit per communitatem, cui secus agenti nullitas imponitur. Ratio est ex n. 104. Negandum pariter est, quod effectus irritationis emanet à sola lege, seu voluntate Principis *utcumque*, sed solum legitime intimata; secus magis obfutura, quam profutura.

1173. Dices: ergo ante talem intimationem nec producet effectum irritationis, licet Princeps expressis verbis caveat, ac declaret, se velle, ut lex hunc effectum statim operetur à die legis constitutæ, vel in sua residentia promulgatæ. R. vel hanc Principis voluntatem exigit urgens necessitas Reipublice, vel non? si primum; C. illatum; quia tunc privati, quorum actibus, citra poenam, nullitas imponitur, boni communis necessitati posthabendi forent; si secundum, N. illatum propter rationes à n. 1170.

§. V.

An lex irritans actum ipso jure, ut effectum sortiatur, indigeat sententiâ?

1174. **T**Ripliciter se habere potest ad actum aliquem lex illum irritans. 1. si a-

Tom. I.

ctum jam rite factum (*venditionem* v. g. vel *donationem*) subsequatur, ac annullet ob defectum alicujus conditionis non substantialis, sed accidentalis; 2. si actum vel comitetur, vel antecedit, quod fit, si ob solam legis prohibitionem, & in odium transgredientis, irritatio actui imponatur, vel quoad se; vel solum quoad probationem, seu fidem faciendam; demum 3. si actum annullet præcisè propter non servatam formam, etiam inpeccanter, seu citra culpam; quibus positis:

Resp. 1. quod lex irritans, quæ subsequitur, & rescindendò, seu annullandò in poenam irritat actum, aut dispositionem aliquam cæteroquin validam, non producat effectum irritationis ante sententiam, saltè declaratoriam delicti, cujus causâ irritationis poena infligitur; ita Sanchez l. 3. *matr. D. 4. n. 9.* & alij. Nam hoc requiritur, ut lex poenalis effectum suum operetur, ut dicemus n. 1243. sed talis irritatio est poenalis ex n. 1152. ergo. Loquimur autem de casu, quo actus semel validus jure invalidari potest.

Resp. 2. idem dicendum esse in casu legis irritantis, sive antecedit, sive comitetur actum, quoties irritatio supponit culpam, & infligitur in odium transgredientis. Nam in tali casu eodem modo poenalis est. Et constat ex c. *Si Religiosus*, 27. *de elect. in 6.* ubi præcipitur, ut, si Religiosus non obtentâ licentiâ sui Superioris consentit electioni de se factæ extra suum monasterium, *consensus sic prestitus non teneat, & in poenam presumptionis illius electio eadem, ipso facto, viribus vacuetur omnino*; id quod etiam habetur in c. *Novit. 4. de his, quæ sunt à Prelato*, ubi Alexander III. Patriarchæ Hierosolymitano scribens decernit, institutiones, & destitutiones Abbatum, & Abbatissarum, aliarumque personarum Ecclesiasticarum ab ipso factas *sine consilio Fratrum suorum, Canonicorum S. Sepulchri, carere robore firmitatis*.

Resp. 3. quando lex irritat actum aliquem ipso jure (v. g. *testamentum sine debita juris solemnitate conditum*) non censeatur actum invalidum, vel invalidari quoad naturalem obligationem, ante Judicis sententiam; sed tantum quoad probationem externam, & fidem faciendam; adeoque solum quoad forum externum;

L1

ita

- ita Suarez l. 5. de legib. c. 32. à n. 6. & Molina rom. 1. de just. D. 81. qui docent, hæredem co testamento scriptum, posse retinere hæreditatem. Nam licet lex irritans ejusmodi dispositionem minus solennem invalidet ipsum, quoad civilem obligationem; secus tamen est quoad naturalem, cum jure naturæ talis solennitas ad ejus valorem non exigatur, si voluntas ultima disponentis sit sufficienter expressa.
1178. Si autem alius foret hæres ab intestato, & is ab hærede tali testamento scripto exigeret hæreditatem, Judice illius petitioni eandem applicante per sententiam, jus illud retinendi omninò extingueretur in hærede scripto. Judex enim humanus, exigente bono communi, propter legis id volentis efficaciam, potest uni adimere dominium rei, ac in alium transferre, ut patet in præscriptione; nam justa lege constitutum est, ut hæreditas deferatur ei, qui est defuncti hæres; ubi defunctus de rebus suis nihil validè disposuit.
1179. Dixi superius, nos loqui de casu, quo actus invalidari potest, non obstante, quòd in principio validus sit. Si enim actus, semel validus, non amplius invalidari potest, lex actum irritans, etiam in pœnam commissi delicti, statim operabitur nullitatem, non expectatà ullà sententiâ. Secus enim nunquam producere posset effectum suum. Nam, postquam semel validè celebratus est, nec ante, nec post sententiam irritari potest; quia semel validus invalidari amplius non valet, ut ponit casus; ergo.
1180. Dices: ergo quoties actus semel validus, invalidari rursus potest, statim invalidus erit, etiam non expectatà sententiâ, quoties imponitur ei irritatio ipso jure, si omittatur aliqua solennitas, vel conditio à lege sub irritatione actus requisita, saltem si non sit in pœnam, ut contingit, ubi testamentum conditur minus solenne; hoc enim infirmatur c. Cum esset, de Testam. & L. Hac consultissima, C. qui testam. facere poss. vel res Ecclesiæ alienentur non servata solennitate præscripta, vel electio celebretur sine consensu Capituli, &c.
1181. Ante resolut. not. à nonnullis doceri, neque tunc actum reddi naturaliter, sed tantum civiliter nullum ante sententiam, quando nihil continet, aut deficit, quo mi-

nus jure naturali, vel gentium cæterò quin valeret. Hanc sententiam tenent Navarrus, Antoninus, Panormitanus, Covarruvias, Medina, & alij apud Castropalaum P. 1. tr. 3. D. 2. p. 10. n. 4. volentes, quòd lex irritans actum (v. g. testamentum, vel electionem) ob non servatam solennitatem, ante sententiam non operetur nullitatem naturaliter, seu in conscientia, & quoad forum internum, nisi contineat aliquid adversum justitiæ naturali. Contrarium docet Suarez, Salas, & alij apud eundem n. 5. quam etiam amplectitur ipse Castropalaus n. 7. licet alij distinguant, & idem teneant, quando irritantur actus facti virtute publicæ potestatis, cujusmodi sunt electio Prælati, vel alienatio rerum Ecclesiæ; non privatæ, quales sunt hæredis institutio, venditio, vel alienatio rei propriæ, &c.

Ratio Castropalai est, quia non videtur dubium, Principem efficaciter, mediante sua lege, posse subditos inhabilitare ad faciendos certos actus, v. g. ad alienandam rem etiam propriam, vel ad contrahendum &c. aliâ formâ, quam ipse præscribat; ergo si hanc intentionem sufficienter manifestet, etiamsi actus non contineat aliquid justitiæ naturali contrarium, lex irritans ejusmodi actus ipso jure adhuc operabitur effectum nullitatis etiam naturaliter, & in conscientia, non requisita altiori sententia. Sed hoc habent leges irritantes ejusmodi actus, de quibus n. 1180. ergo.

In hoc argumento totum enthymema videtur omninò concedendum; sed ipse Author rectè animadvertit, verba legis esse rigorosè pensanda, priusquam statuantur de tali mente, ac intentione Legislatoris. Nam 1. si verba ostendant, quòd fiat irritatio talis actus in favorem alicujus partis, vel privati, etiam juxta ipsum lex irritans non inducit ipso facto nullitatem, nisi ex suppositione, quòd ipse velit, ut notavimus n. 1177. 2. Si verba cum omnibus circumstantijs ritè pensata ostendant, irritationem fieri solum ad confirmandam probationem, aut faciendam fidem (ne scilicet vim legitimæ probationis obtineat) non inducet nullitatem naturalem, sed tantum civilem, & pro externo foro, ut dictum est n. cit. Si autem irritatio fiat in favorem utriusque partis v. g. contrahentis,

tis, certum censet Castropalaus, induci nullitatem, seu irritationem, nullâ expectatâ sententiâ.

1184. Hæc doctrina videtur omninò procedere quoad forum externum, & obligationem civilem, sic, ut contractus contra talem legem irritantem celebratus nullam pariat actionem, justè id exigente bono communi, ut caveantur tot lites; in foro tamen conscientia, & quoad obligationem naturalem probabilior videtur opinio prima, de qua n. 1181. Nam cum verba legis irritantis rectè exponi, ac intelligi possint quoad solam nullitatem civilem, ubi actus non laborat ullo vitio justitiæ naturali contrario, bono communi directè quaerendo à Legislatore satisfit, esto ante sententiam stet naturalis valor actui, solùm civiliter irritò.

§. VI.

Quæ verba legis arguant ipsam esse irritantem?

1185. **U**bi expressis verbis lex indicat, se actum irritare ipso facto (ut si dicat, irritus sit ipso facto, ipso jure, eo ipso, ex tunc) non est dubium, legem esse irritantem. Plura tamen sunt verba, de quibus dubitatur, an, cum inserta sunt legi, vel alteri dispositioni, significant nullitatem ipso facto? Hinc quæstio est 1. an, si de aliquo actu dicatur, nullius sit efficacia, valoris, vel momenti, significet actum ipso jure nullum? de his agit Barbosa in dictionibus usufrequentat. dict. 226. & seq. ubi ex pluribus alijs refert, quòd dictiones: nullatenus, nullius sit roboris, & efficacia, nullius sit momenti, importent vim latæ sententiæ, & nullitatem actûs ipso jure.

1186. Sed rectiùs distinguitur cum Castropalaus cit. p. 17. n. 2. Farinacio p. 2. fragment. à n. 100. & alijs. Nam vel nullitas, quam importat ea verba, præcedit actum? vel subsequitur illum, & solùm propter omissionem postea factam irritatur? In primo casu volunt procedere opinionem Barbosa; non in secundo. Exemplum dant in casu, quo alicui de beneficio proviso simul imponitur residentia; aliàs gratia sit nullius momenti. In tali enim casu provisio non est ipso jure nulla etiam omisâ residentia; sed tantùm annullanda.

Tom. I.

1187. Possent fortassis etiam res explicari juxta dicta lib. 4. in Tit. de conditionibus appositis, ubi diximus, irritam esse dispositionem conditionalem sub conditione non subsistente; irritandam autem duntaxat modalem, si modus dispositioni adjectus non impleatur. Hinc si irritatio per ea verba imponatur actui in contrarium gesto, propter conditionem non impletam, omninò irritus erit ipso jure; si autem solùm propter non impletum modum, seu gravamen impositum, esse duntaxat irritandum.

1188. Quæstio altera est, quid dicendum, si lex irritans actum in contrarium gestum dicat: careat omni robore, omni jure, firmitatem non habeat? Barbosa cit. dictione 53. docet, quòd importet latam sententiam, & ipso jure, non autem ferendam, juxta gloss. in L. providendum, C. de postul. V. foro; & in L. 1. ff. ad leg. Juliam, de vi publica; id, quòd etiam tenet Tiracquel. in L. Si unquam, C. de revocand. donat. V. revertatur, n. 161. Sayrus, Cardin. Tuschus, & alij ibid.

1189. In hac quæstione (id, quòd in omni verborum legis ambiguitate observandum est) considerandum est, an verba directè cadant super actum faciendum, aut super rem, qua quis privari debet? si actus aliter fiat, quàm lex velit. Si primum; satis probabile est, non significari nullitatem ipso jure, sed solùm, actum esse irritandum. Nam hoc ipso, quòd irritabilis est, non habet omnem firmitatem, sed solùm aliquam, auferibilem tamen; ergo ly careat omni valore, omni jure, omni firmitate, in materia odiosa plus non importat, quàm ei tollere firmitatem, non rescindibilem. Probabile tamen etiam est oppositum. Nam si significaret solùm firmitatis inauferibilis carentiam, cum eo, quòd careret omni firmitate, staret aliqua firmitas, sed irritabilis. Carere autem omni firmitate, & habere aliquam firmitatem non consistunt; nisi negativa universalis loquatur solùm de firmitate non irritabili; & affirmativa, de irritabili; quæ distinctio saltem in odiosis & pœnalibus bene usurpatur pro præsentis casu, nisi ex subiecta materia aliud colligatur.

1190. Si autem irritatio sub prædictis verbis cadat in rem ipsam, qua quis propter actum, in contrarium gestum, privandus est,